

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

**ПРАКТИКА СУДІВ УКРАЇНИ
З КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ
(2014–2015)**

За загальною редакцією
академіка НАН України, доктора юридичних наук,
професора *В. Я. Тація*

Харків
«Право»
2016

УДК 343.13(477)
ББК 67.9(4УКР)311
П69

У к л а д а ч
Заслужений юрист України професор *В. І. Тютюгін*

Практика судів України з кримінальних справ (2014–2015) /
П69 [уклад. В. І. Тютюгін] ; за заг. ред. В. Я. Тація. – Х. : Право, 2016. –
800 с.

ISBN 978-966-458-980-9

У збірнику наводяться матеріали судової практики – витяги із судових рішень з кримінальних проваджень, які були предметом розгляду вищих судових інстанцій України за період із 2014 по 2015 р. і опубліковані у спеціальних виданнях.

Для суддів, працівників правоохоронних органів, правозахисних організацій, науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних навчальних закладів, а також усіх тих, хто цікавиться питаннями кримінального права та практикою його застосування.

УДК 343.13(477)
ББК 67.9(4УКР)311

ISBN 978-966-458-980-9

© Тютюгін В. І., укладання, 2016
© Видавництво «Право», 2016

Зміст

Скорочення, використані у виданні	5
Від укладача	6
Розділ I. ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ	8
Правові висновки Верховного Суду України.....	8
Розділ II. ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ	22
Закон про кримінальну відповідальність.....	22
Злочин, його види та стадії.....	64
Співучасть у злочині.....	76
Повторність, сукупність та рецидив злочинів.....	88
Обставини, що виключають злочинність діяння.....	96
Звільнення від кримінальної відповідальності.....	100
Покарання та його види.....	129
Призначення покарання.....	134
Звільнення від покарання та його відбування.....	189
Розділ III. ПИТАННЯ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ	234
Злочини проти життя та здоров'я особи.....	234
Злочини проти волі, честі та гідності особи.....	295
Злочини проти власності.....	298
Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту.....	367
Злочини проти громадського порядку та моральності.....	381
Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення.....	384
Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.....	389
Злочини проти правосуддя.....	498
Розділ IV. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМІВ, ОГЛЯДИ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ, ІНФОРМАЦІЙНІ ЛИСТИ	512
Узагальнення судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод.....	512

Аналіз судової практики розгляду кримінальних справ про умисне вбивство з кваліфікуючими ознаками.....	569
Рекомендаційні роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Закону України «Про амністію у 2011 році» від 7 лютого 2012 р. № 152/0/4-12.....	609
Рекомендаційні роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання застосування амністії у 2014 році з урахуванням останніх законодавчих змін» від 26 травня 2014 р. № 223-757/0/4-14.....	612
Аналіз судової практики застосування норм закону про звільнення від кримінальної відповідальності (покарання) у зв'язку із закінченням строків давності.....	623
Аналіз застосування судами такого виду кримінального покарання, як штраф.....	655
Аналіз судової практики застосування зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі.....	706
Аналіз правозастосування судами норм закону про кримінальну відповідальність щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (деякі проблемні питання (ст. 204 КК).....	745
Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод.....	775

Додаток

Додаткові джерела, що містять матеріали судової практики з кримінальних справ.....	793
---	-----

Скорочення, використані у виданні

ВВСУ	– Вісник Верховного Суду України
ВССУ	– Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
ЗП	– Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2011) / упоряд.: Ю. М. Groшевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. – Х. : Право, 2011
КС	– Кримінальне судочинство. Науково-практичний юридичний журнал ВССУ
ППВСУ	– Постанова Пленуму Верховного Суду України
ППВССУ	– Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
РВСУ	– Рішення Верховного Суду України

Від укладача

За багаторічний період своєї діяльності суди різних інстанцій накопичили величезний позитивний досвід у галузі тлумачення та застосування норм кримінального законодавства. Цей найцінніший матеріал опублікований у різних джерелах, а його використання як у науковій, педагогічній, так і в правозастосовній діяльності юриста є не тільки корисним, а й в ряді випадків просто необхідним для правильного розуміння, а також сприяння однаковому застосуванню чинного кримінального законодавства України.

Вивчаючи судову практику, цікаво простежити також і за тим, як із часом, у міру зміни законодавства, накопичення знань, поглиблення наукових досліджень і практичного досвіду змінювалися підходи до вирішення низки питань щодо кваліфікації злочинів, призначення покарання, звільнення від його відбування, застосування інших кримінально-правових норм та інститутів.

Бажання узагальнити цей досвід, накопичений судовою практикою, і викласти його на сторінках одного (єдиного) видання й стало метою підготовки цього збірника.

До збірника, що пропонується до уваги читачів, увійшли, перш за все, правові висновки (позиції) Верховного Суду України, викладені в його ухвалах (постановах) за результатами розгляду кримінальних справ, і які згідно з ч. 1 ст. 458 Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідну норму права, та для всіх судів загальної юрисдикції, які зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із судовими рішеннями Верховного Суду України¹.

Окрім того, зазначена праця містить матеріали судової практики (витяги із судових рішень, постановлених за конкретними кримінальними провадженнями), які були предметом розгляду судових інстанцій України і наведені в спеціальних джерелах за 2014–2015 рр.² Це видання є своєрідним продовженням попередніх робіт укладача, які видавалися у 2005–2014 рр. і до яких входили матеріали судової практики з кримінальних справ, розглянуті судами України і опубліковані за період з 2001 по 2013 р.³

Джерелами, в яких були опубліковані наведені у цьому збірнику матеріали судової практики, є: Вісник Верховного Суду України, Рішення Верховного

¹ Аналогічно це питання вирішувалося і у ч. 1 ст. 400²⁵ КПК України 1960 р.

² При аналізі залучених до збірника матеріалів судових рішень, які ввійшли до збірника, та їх використанні в науково-практичній діяльності, слід ураховувати ті зміни та доповнення, яких зазнали останнім часом відповідні норми Кримінального кодексу України.

³ Посилання на ці видання наводяться у додатку до цього Збірника.

Суду України, випуски науково-практичного юридичного журналу «Кримінальне судочинство» Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також інші збірники судової практики.

Матеріали судової практики розміщені у збірнику за системою Кримінального кодексу України 2001 року¹, тобто в послідовності розділів його Загальної та Особливої частин.

До збірника увійшли лише ті матеріали практики, при розгляді яких судами давалися роз'яснення і приймалися рішення, головним чином, кримінально-правового характеру (з питань кваліфікації злочинів, призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування тощо). Рішення Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та матеріали судової практики, в яких акцентувалася увага на роз'ясненні та вирішенні питань кримінально-процесуального характеру, свідомо до збірника не включалися.

В окремому розділі наведені у збірнику й опубліковані за цей період огляди та узагальнення судової практики, Інформаційні листи ВССУ.

Якщо за конкретним кримінальним провадженням судом ухвалювалися рішення, що мають значення для розгляду не одного, а цілої низки питань кримінально-правового характеру (наприклад, коли судом одночасно вирішувалися питання, пов'язані не тільки з кваліфікацією злочинного діяння за тією чи іншою статтею (частиною статті) Особливої частини КК, а й розглядалися, наприклад, проблеми стадій вчинення злочину, співучасті, призначення покарання тощо), то задля уникнення повторень матеріали цього провадження наводиться лише в одному з розділів збірника, а в інших його розділах робиться відповідне посилання на джерело, в якому матеріали цього провадження були опубліковані.

У кожному розділі збірника робилися також посилання (у виносках) і на відповідні постанови Пленуму Верховного Суду України чи Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також на матеріали узагальнень та оглядів судової практики.

Для більш повного ознайомлення із судовою практикою наприкінці збірника (у Додатку) наводиться список тих джерел, у яких опубліковані постанови Пленуму Верховного Суду України та матеріали судової практики з кримінальних справ, розглянутих судами України за відповідний період.

¹ Офіційний текст Кримінального кодексу України 2001 р. див.: ВВР України. – 2001. – №25–26. – Ст. 131.

РОЗДІЛ I

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ¹

(<http://www.scourt.gov.ua>)

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 191 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

28.11.2013

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 14 листопада 2013 року розглянув справу № 5-30кс 13 щодо розмежування шахрайства (стаття 190 КК) і заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем (стаття 191 КК).

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зробив такий висновок. Визначальна ознака, яка відокремлює (відмежовує) таку форму злочину проти власності як заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем від інших форм посягання на чужу власність, полягає в тому, що безоплатне обернення чужого майна на користь винної особи чи на користь іншої особи (осіб) відбувається через умисне протиправне використання можливостей службового становища. Предмети майна, на яке спрямована злочинна поведінка службової особи, можуть мати різне правове становище. Зокрема, не виключається можливість заволодіння майном, на яке не поширюється компетенція службової особи, або яке їй не ввірене й не перебуває у її відання, чи на майно із державною формою власністю.

¹ Правові висновки Верховного Суду України, сформульовані ним за період з 2012 р. по I півріччя 2013 р., були наведені у попередньому виданні (див.: Практика судів України з кримінальних справ (2012–2013 рр.) / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. – Х. : Право, 2014. – С. 7–40).

Злочинне використання службового становища може виражатися у формі рішень, вказівок чи іншої спонукальної (зобов'язальної) інформації. Як правило, ці рішення формуються заувальовано (приховано) від осіб (фізичних чи юридичних), які наділені правоможностями щодо майна, на яке спрямована протиправна поведінка винної особи. Ці особи під впливом таких рішень або вказівок (підстави, вимоги, умови тощо) не знають (можуть не знати) дійсної природи цих дій (документів) і фактично піддаються обману, внаслідок якого відбувається перехід майна на користь службової особи. Така форма обману ніби уподібнює його з обманом (дезінформацією), до якого вдаються винні особи під час заволодіння чужим майном шахрайським способом.

Проте обман, який застосується при викраденні чужого майна шляхом використання службового становища, має свої особливі, специфічні ознаки, які відрізняють його від обману при шахрайстві. Ця відмінність полягає в тому, що в першому випадку в основі обману (дезінформації), до якої вдається винна особа, завжди перебуває протиправне використання нею свого службового становища; без застосування можливостей службового становища обман є неієвим і нездійсненим. Цей обман є різновидом обману, який через підвищену суспільну небезпеку і специфічні ознаки був криміналізований в окрему форму злочинів проти власності. У другому ж випадку заволодіння майном можливе без протиправного використання службового становища.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції частини першої статті 374 та частини третьої статті 364 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

25.11.2013

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 24 жовтня 2013 року розглянув справу №5-34кс13, предметом якої було питання співвідношення між собою статей 364 і 374 КК як загальної і спеціальної.

При розгляді цієї справи Верховний Суд України дійшов висновку, що положення частини першої статті 374 КК і частини першої статті 364 КК (основний склад) та частини третьої статті 364 (кваліфікований склад) за змістом і видовими ознаками не співвідносяться між собою як загальна і спеціальна норми права. Діяння, передбачене частиною першою статті 374 КК, – це один із різновидів службового зловживання, що містить окрему, самостійну кримінально-правову заборону на вчинення дій, визначених цією нормою, а саме не допускати чи не надавати своєчасно захисника, а також іншим чином грубо порушувати права підозрюваного, обвинуваченого на захист.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції частини другої статті 15 КК та частини першої статті 185 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

25.11.2013

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 24 жовтня 2013 року розглянув справу № 5-40кс 13 щодо розмежування закінченої і незакінченої крадіжки чужого майна.

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зробив висновок, що дії особи, яка перебувала в торговому залі і заволоділа товаром, доступ до якого був вільний, пододала (пройшла) з ним касову зону, умисно не сплатила вартість товару і відразу після цього була затримана працівниками охорони торгового закладу, не утворюють закінченої крадіжки чужого майна, а мають розцінюватись як закінчений замах на крадіжку і кваліфікуватись за частиною другою статті 15 КК та відповідною частиною статті 185 КК, оскільки така особа не мала реальної можливості розпорядитися товаром на свій розсуд.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 185 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

02.04.2014

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 6 березня 2014 року, розглядаючи справу № 5-2к 14, висловився щодо кваліфікації дій особи, яка незаконно таємно заволодіває майном, що фактично не вийшло з володіння власника або особи, якій воно було ввірене, але опинилося з будь-яких причин у неналежному місці.

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зазначив, що незаконне таємне заволодіння майна, що фактично не вийшло з володіння власника або особи, якій було ввірене, але опинилося з будь-яких причин у неналежному місці, слід розцінювати не як привласнення знахідки, а як крадіжку чужого майна.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 364 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

17.02.2014

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 23 січня 2014 року, розглядаючи справу № 5-48к 13, висловився щодо відмінності між розтратою чужого майна шляхом зловживання службовим становищем (стаття 191 КК) і зловживанням службовим становищем, вчиненим в інтересах третіх осіб із заподіянням істотної шкоди або тяжких наслідків юридичній особі (стаття 364 КК).

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зазначив, що основні відмінності [між зазначеними діяннями] полягають у тому, що службова особа при скоєнні злочину, передбаченого статтею 364 КК, зловживаючи своїм службовим становищем, заподіює майнову шкоду власнику при відсутності хоча б однієї ознаки розкрадання чужого майна, в тому числі в формі розтрати шляхом зловживання службовим

становищем, зокрема за відсутності безоплатності (коли здійснюється оплата реалізація майна, в тому числі в певних випадках за зниженими цінами), безповоротності вилучення (коли майно не витрачено та існує можливість його повернення або коли має місце його тимчасове запозичення) тощо.

Неотримання службовою особою особисто вигоди при тому, що таку вигоду отримують треті особи, на користь яких перераховані кошти, не виключає наявності в її діях ознак розтрати чужого майна шляхом зловживання службовим становищем, оскільки попри те, що майно безоплатно обертається на користь третіх осіб, водночас реалізується корисливий інтерес особи, яка, зловживаючи службовим становищем, вчинила дії з перерахування коштів.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

Витяг із постанови Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 23 січня 2014 року, справа № 5-48кс 13 (щодо прийнятності заяви, в якій під виглядом неоднакового застосування норми статті 75 КК, насправді порушувалося питання про можливість звільнення заявника від покарання).

Згідно з положеннями статті 400¹¹, пункту 1 частини першої статті 400¹², частини першої статті 400²¹ КПК 1960 року перегляд оспореного рішення провадиться з огляду на ті фактичні обставини справи, які були встановлені та визнані доведеними судами першої та апеляційної інстанцій та з якими погодився суд касаційної інстанції.

Аналіз юридичних термінів і понять, які використані у статтях розділу XI «Призначення покарання» і розділу XII «Звільнення від покарання та його відбування» КК, свідчить про те, що поняттям «звільнення від покарання» охоплюються й окремі різновиди звільнення від відбування покарання особи, яка його не відбувала взагалі, в тому числі і звільнення від відбування покарання з випробуванням, передбачене статтею 75 КК; таке звільнення, як видно зі змісту цієї статті, безпосередньо пов'язане з призначенням судом покарання винній особі.

Слід визнати, що положення статті 75 КК, яка передбачає звільнення від відбування покарання з випробуванням, стосуються питань призначення покарання і звільнення від нього, незалежно від того, в якому розділі КК України знаходиться зазначена стаття кримінального закону.

Для визначення, чи входить застосування норми статті 75 КК до застережень, зазначених у пункті 1 частини першої статті 400¹² КПК 1960 року, треба враховувати, що прийняття судом рішення про призначення покарання або звільнення від нього (від відбування покарання) включає такі складові, як: а) дотримання судом нормативно визначених в законі формальних вимог, які стосуються неконкретизованого кола осіб; б) дотримання судом визначених законодавством вимог, які стосуються конкретної винної особи і пов'язані із суддівським розсудом (дискреційними повноваженнями, тобто правозастосовною інтелектуально-вольовою діяльністю суду з передбаченого кримінальним законом правом вибору одного з можливих варіантів рішення у кримінальній справі).

У першому випадку порушення судом нормативно визначених в законі формальних вимог застосування статті 75 КК, зокрема таких умов звільнення від відбування покарання з випробуванням, як призначення судом за вчинений злочин основного покарання того виду, який вказаний в частині першій статті 75 КК, обмеження строку позбавлення волі п'ятьма роками, не призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна тощо, в разі порівняння з рішенням, в якому дотримані ці законні вимоги, є підставою для перегляду Верховним Судом України оспореного рішення, оскільки чітко встановлюється неоднаковість правозастосування однієї і тієї ж норми кримінального закону поза межами призначення покарання в залежності від даних про особу засудженого, і усунення зазначеного порушення відповідає цілям діяльності Верховного Суду України із забезпечення однакового застосування судами (судом) касаційної інстанції норм матеріального права (ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») та не є втручанням в інтелектуально-вольову складову прийняття судом рішення.

У другому випадку прийняття судом рішення про призначення конкретній винній особі покарання, звільнення від нього та від його відбування прямо стосується застереження, викладеного в пункті 1 частини першої статті 400¹² КПК.

Загальні засади призначення покарання (стаття 65 КК) наділяють суд правом вибору однієї із форм реалізації кримінальної відповідальності – призначити покарання або звільнити від покарання чи від його відбування, завданням якої є виправлення та попередження нових злочинів. Ця функція за своєю правовою природою є дискреційною, оскільки потребує врахування та оцінки конкретних обставин справи, ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного, обставин, що

впливають на покарання. Реалізація цієї функції становить правозастосовну інтелектуально-вольову діяльність суду, в рамках якої і приймається рішення про можливість застосування чи незастосування статті 75 КК, за змістом якої рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням суд може прийняти лише у випадку, якщо при призначенні покарання певного виду і розміру, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання.

Оскільки питання про звільнення від відбування покарання відносяться до дискреційних повноважень суду і стосуються питання призначення покарання і звільнення від нього, вони підпадають під застереження, передбачені пунктом 1 частини першої статті 400¹² КПК, а тому не можуть бути предметом перегляду Верховним Судом України.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми частини другої статті 121 КК України щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різнит за змістом судових рішень

07.07.2015

Верховний Суд України (далі – Суд) на засіданні Судової палати у кримінальних справах 28 травня 2015 року, розглядаючи справу №5-25кс15, висловився про те, що склад злочину, передбачений частиною другою статті 121 КК, належить до особливих (складних) злочинів і виділений законодавцем в окремий вид необережного заподіяння смерті, оскільки за своєю суттю, природою речей заподіяння смерті відбувається єдиним засобом – завданням тілесних ушкоджень.

Суд зазначив, що, вчиняючи умисний злочин із матеріальним складом, особа інколи приводить у рух певні сили, які поза межами її волі тягнуть настання додаткових більш тяжких, не бажаних наслідків. Ці наслідки, які перетворюють простий склад у кваліфікований, інкримінуються їй лише за умови встановлення щодо них (наслідків) необережної вини.

Складність об'єктивної сторони зазначеного злочину полягає в тому, що передбачене законом умисне діяння спричиняє два різних похідних

наслідки: первинний із них (найближчий) – тяжкі тілесні ушкодження (обов'язкова ознака об'єктивної сторони) – перебуває у необхідному причинному зв'язку із наслідками вторинними (віддаленими) – смертю потерпілої особи (кваліфікуюча ознака). У цьому злочині згідно із законом і щодо діяння, і щодо першого, обов'язкового, наслідку суб'єктивна сторона виражається в умислі (прямому чи непрямому), а відносно другого (кваліфікованого) наслідку – тільки в необережності (самовпевненості чи недбалості). У цілому цей злочин визнається умисним, бо саме умисне ставлення до діяння і найближчого наслідку визначає спрямованість злочину, його суспільну небезпечність.

Суд підкреслив, що в тому разі, коли особа, яка має навички у конфліктних ситуаціях завдати сильного удару кулаком, несподівано (підступно) для потерпілого, саме кулаком цілеспрямовано і з великою силою наносить йому удар у життєво важливий орган – голову (щелепу), спричиняє тим самим тяжкі тілесні ушкодження, від яких той на місці помирає, то вона, діючи з такою силою, достеменно усвідомлює суспільно небезпечний характер своїх дій і передбачає, що внаслідок такої її поведінки буде спричинено шкоду здоров'ю потерпілого. Водночас, цілеспрямовано наносячи удар у щелепу, ця особа не конкретизує у своїй свідомості, яку ж саме шкоду здоров'ю (тяжкість тілесних ушкоджень) буде фактично спричинено ним потерпілому. Тобто в даному випадку така особа діє із невизначеним (неконкретизованим) умислом, за якого вона, хоча і бажає спричинити або свідомо припускає спричинення шкоди здоров'ю потерпілого, але при цьому не конкретизує точними межами у своїй свідомості тяжкість цієї шкоди.

У таких випадках винувата особа має відповідати за той результат (шкоду), який фактично було заподіяно, – умисне заподіяння тяжких ушкоджень. Що стосується смерті потерпілого, то щодо її настання на боці винуватої особи мається лише необережна форма вини, бо хоча вона і не бажала цього настання і навіть свідомо не допускала його настання, але повинна була і могла передбачити, що внаслідок її злочинних дій може настати і такий наслідок, як смерть потерпілого.

Отже, якщо смерть потерпілого настала від тяжкого ушкодження, заподіяного сильним ударом кулака в голову, то такого характеру діяння винуватого мають розцінюватись як заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, яке спричинило смерть потерпілого, та кваліфікуватись за частиною другою статті 121 КК лише за наявності умислу винуватого щодо тяжких тілесних ушкоджень і необережності щодо смерті (тобто при змішаній формі вини).

Із повним текстом ухвали Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми частини другої статті 15, частин другої та третьої статті 27, частини третьої статті 368 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень

02.06.2015

Верховний Суд України (далі – Суд) на засіданні Судової палати у кримінальних справах 23 квітня 2015 року, розглядаючи справу №5-6кс15, в черговий раз висловився про те, що згідно з пунктом 1 частини першої статті 400¹² Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК 1960 р.) підставою для перегляду судових рішень, що набрали законної сили, є неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

Це положення передбачає, що остаточний висновок Суду про наявність чи відсутність зазначеної підстави може ґрунтуватись на окремих проміжних висновках, які пов'язані з вирішенням питань: 1) чи мала місце «подібність суспільно небезпечних діянь», які були предметом оцінки касаційної інстанції в оспореному рішенні та рішенні, наданому для порівняння, а якщо мала, то у чому вона виявилась; 2) чи одні і ті самі норми закону України про кримінальну відповідальність застосовані у цих рішеннях; 3) чи не стосуються ці норми питань призначення покарання, звільнення від кримінальної відповідальності в межах так званих дискреційних повноважень касаційної інстанції; 4) чи має місце неоднакове застосування таких норм; 5) у чому саме полягає різний зміст оспореного рішення та рішення, наданого для порівняння.

Суд підкреслив, що остаточний висновок про наявність підстави для перегляду оспореного рішення касаційної інстанції в порядку пункту 1 частини першої статті 400¹² КПК 1960 р. може бути зроблений лише тоді, коли Суд у межах проміжних висновків дасть конкретні

«позитивні» відповіді на всі зазначені вище питання. Якщо ж за наведеної послідовності питань хоча б один з проміжних висновків «негативний», то його цілком достатньо для остаточного висновку про відсутність підстави для перегляду оспореного рішення в порядку пункту 1 частини першої статті 400¹² КПК 1960 р.

Із повним текстом ухвали Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України»

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 190 КК у сукупності з нормою статті 369 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різнит за змістом судових рішень

21.05.2015

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 26 березня 2015 року, розглядаючи справу №5-3кс15, висловився щодо юридичної оцінки дій особи, яка завдяки обману заволодіває грошима (цінностями) іншої особи і при цьому викликає в неї бажання вчинити кримінально-протиправне діяння, вчинення якого остання вважає для себе у даній ситуації вигідним.

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зазначив, що в тому разі, якщо завдяки обману винуватий викликає бажання в особи вчинити кримінально-протиправне діяння, вчинення якого вона вважає для себе у даній ситуації вигідним, то його діяння необхідно розглядати в аспекті положень інституту співучасті.

Якщо винний отримує від іншої особи гроші чи інші цінності нібито для передачі службовій особі як хабар (неправомірна вигода), маючи намір не передавати їх, а привласнити, вчинене належить розцінювати як шахрайство і кваліфікувати за відповідною частиною статті 190 КК. Однак якщо при цьому винний сам схилив хабародавця до передачі йому цінностей, його дії належить також кваліфікувати як підбурювання до закінченого замаху на дачу неправомірної вигоди (хабара), тобто ще за частиною четвертою статті 27, частиною другою статті 15 і відповідною частиною статті 369 КК.

Із повним текстом ухвали Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду

(<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норм статті 80 КК про звільнення особи від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку у подібних правовідносинах, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень

28.01.2016

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 24 грудня 2015 року, розглядаючи справу № 5-324 кс 15, висловився про те, що правило відмови у звільненні засудженої особи від відбування покарання у виді штрафу у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку не може пов'язуватися із самим фактом несплати засудженим протягом місячного строку суми штрафу.

При розгляді цієї справи Верховний Суд України зазначив, що ухилення від відбування покарання як підстава для зупинення строків давності виконання обвинувального вироку є особливим юридичним фактом. Особливість цього факту полягає у тому, що питання про його встановлення може бути вирішено лише одним суб'єктом – судом. Адже відповідно до частини першої статті 389 КК ухилення від відбування покарання у виді штрафу є злочином. Такі юридичні факти встановлюються виключно за чітко регламентованою законодавством процедурою. Зокрема, відповідно до частини першої статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Тому до набрання законної сили обвинувальним вироком суду, яким особа буде визнана винною в ухиленні від відбування покарання, питання про зупинення строків давності виконання обвинувального вироку суду вирішувати неправомірно.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми частини другої статті 11 КК про малозначність діяння у подібних правовідносинах, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень

27.01.2016

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 24 грудня 2015 року, розглядаючи справу № 5-221кс 15, висловився про те, що специфіка встановлення малозначності діяння в контексті положень частини другої статті 11 КК полягає в обов'язковій сукупності трьох умов:

1) формальна наявність у вчиненому діянні ознак складу злочину, передбаченого КК, тобто всіх тих передбачених у законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у відповідній статті (частині статті) Особливої частини КК характеризують певний склад злочину. Діяння, яке не містить хоча б однієї ознаки складу злочину, не може визнаватись малозначним. Якщо істотність матеріальної (майнової чи фізичної) шкоди визначена безпосередньо в кримінальному законі шляхом закріплення конкретного розміру шкоди, яка має бути завдана при вчиненні відповідного злочину, то недосягнення цього рівня шкоди свідчить про відсутність у діях особи кримінальної протиправності, що унеможливує звернення до частини другої статті 11 КК;

2) малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, яка є типовою для певного злочину. Це виражається в тому, що воно не заподіює взагалі шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі, або заподіює їм явно незначну (мізерну) шкоду;

3) малозначне діяння не повинно бути суб'єктивно спрямоване на заподіяння істотної шкоди. Якщо існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням і умислом, спрямованим на заподіяння істотної шкоди, має наставати кримінальна відповідальність за замах на той злочин, який особа бажала вчинити.

Поняття істотної шкоди у контексті частини другої статті 11 КК носить оціночний характер, його зміст визначається оцінкою правозастосовними органами всіх конкретних обставин справи. Про оціночний характер шкоди можна говорити лише в тому випадку, коли законодавець у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КК використовує загальні оціночні поняття: тяжкі наслідки, інші тяжкі наслідки (відносно визначені правові норми).

Якщо істотність шкоди знаходить своє чітке відображення у визначенні об'єктивних ознак того чи іншого складу злочину, тобто характер шкоди є фіксованим і не може оцінюватись на розсуд правозастосувача (абсолютно визначені правові норми), застосування кримінально-правової норми про малозначність виключається.

На встановлення малозначності діяння жодні інші фактори, крім вказаних вище обов'язкових умов, не впливають. Відповідно, посткримінальна поведінка порушника кримінально-правової заборони, характеристика його особи, ступінь реалізації злочинного умислу, інші обставини, що відповідно до закону є правовими підставами для пом'якшення покарання або звільнення від кримінальної відповідальності, значення в контексті встановлення наявності чи відсутності малозначності діяння за частиною другою статті 11 КК не мають. Так, вчинення злочину внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин, добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди, примирення винного з потерпілим, втрата особою суспільної небезпечності на час розслідування злочину не перетворюють злочин у малозначне діяння.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми права, передбаченої статтею 286 Кримінального кодексу України (далі – КК), у подібних правовідносинах, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень

26.01.2016

Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 5 листопада 2015 року при розгляді справи №5-218кс 15 висловився про те, що у випадку дорожньо-транспортної події за участю декількох водіїв для вирішення питання про наявність чи відсутність в їх діях складу кримінального правопорушення, передбаченого відповідними частинами статті 286 КК, необхідно встановити причинний зв'язку між діянням (порушенням правил безпеки дорожнього руху) кожного з них та наслідками, що настали; дослідити характер та чер-

говість порушень, які вчинив кожен із водіїв; хто з них створив небезпечну дорожню обстановку (аварійну ситуацію); тобто з'ясувати ступінь участі кожного з них у спричиненні злочинного наслідку. При цьому виключається кримінальна відповідальність водія, який порушив правила дорожнього руху вимушено, через створення аварійної ситуації іншим водієм.

Із повним текстом постанови Верховного Суду України у цій справі можна буде ознайомитися на офіційному веб-сайті Суду (<http://www.scourt.gov.ua>) у підрозділі «Постанови у справах кримінальної юрисдикції» розділу «Рішення Верховного Суду України».

РОЗДІЛ II

ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Згідно з ч. 2 ст. 4 КК України злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 КК України закон про кримінальну відповідальність, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності.

Законом України від 7 квітня 2011 р. № 3207-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» ст. 368 КК було доповнено частиною другою, якою встановлено відповідальність за одержання хабара у значному розмірі. Відповідно попередню нумерацію частин указаної статті було змінено з другої на третю та з третьої на четверту. Однак цей закон не скасовує злочинність діяння, за яке засуджено осіб, не пом'якшує кримінальну відповідальність та жодним іншим чином не поліпшує їх становище, і отже – не має зворотної дії у часі

Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 24 жовтня 2013 р. у справі № 5-32кє13 // ВВСУ. – 2014. – № 2. – С. 22–25

(в и т я г)

Феодосійський міський суд АР Крим вироком від 30 вересня 2011 р. засудив Б. та К. за ч. 3 ст. 368 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк п'ять років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих функцій, на строк два роки без конфіскації майна кожного. На підставі статей 75, 76 КК Б. та К.

звільнено від відбування основного покарання з випробуванням з іспитовим строком на три роки.

Цим же вироком засуджено Д., питання про перегляд судового рішення щодо якого в заявах не ставилось, оскільки ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 квітня 2012 р. щодо нього вже була предметом перегляду Верховного Суду України.

Згідно з вироком суду голова селищної ради Д., його заступник Б., як службові особи, що займали відповідальне становище, а також депутат зазначеної селищної ради К. діючи за попередньою змовою між собою, вимагали від потерпілого Ш. хабар у сумі 100 тис. грн. за сприяння в продовженні йому строку дії договору оренди нежилых приміщень, розташованих у селищі, які він використовував для здійснення підприємницької діяльності.

31 січня 2011 р. на позачерговому засіданні виконавчого комітету селищна рада прийняла рішення про продовження договору оренди Ш. При цьому орендареві було передбачено додаткові зобов'язання, у разі невиконання яких договір може бути розірвано орендодавцем в односторонньому порядку. Такі зобов'язання спонукали потерпілого усвідомити необхідність давання хабара.

6 лютого 2011 р. на виконання своїх вимог засуджені одержали від потерпілого 1 тис. 850 доларів США, що згідно з курсом Національного банку України на час вчинення злочину становило 14 тис. 695 грн. 85 коп., а 20 лютого того ж року – 27 тис. грн. і 1 тис. доларів США, що за курсом Національного банку України становило 7 тис. 941 грн. 70 коп., після чого їх затримали співробітники міліції.

Апеляційний суд АР Крим вироком від 13 січня 2012 р вирок місцевого суду щодо Б. та К. у частині призначення їм покарання скасував та постановив новий, яким їх засудив за ч. 3 ст. 368 КК із застосуванням ст. 69 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк п'ять років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих функцій, на строк два роки без конфіскації майна кожного.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ ухвалою від 26 квітня 2012 р. вирок апеляційного суду щодо Б. залишив без змін. При цьому уточнив, що Б. засуджено за ч. 3 ст. 368 КК у редакції від 11 червня 2009 р.

У порядку ст. 395 КПК 1960 р. вирок апеляційного суду щодо К. змінено: його дії переоцінено з ч. 3 ст. 368 на ч. 2 ст. 368 КК

у редакції від 11 червня 2009 р. і призначено за цим законом покарання із застосуванням ст. 69 КК у виді позбавлення волі на строк три роки з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих функцій, на строк два роки без конфіскації майна.

Заступник Генерального прокурора України та засуджений Б. звернулися із заявами про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 квітня 2012 р. щодо останнього та К. з підстав неоднакового застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону, а саме ч. 2 ст. 4 та ч. 2 ст. 5 КК, щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень. У заявах вони просили скасувати оскаржувану ухвалу щодо Б. та К., а справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Також зазначали, що редакція ст. 368 КК кілька разів змінювалася. На час вчинення Б. та К. в лютому 2011 р. злочину, за який їх засуджено, була чинна редакція ст. 368 КК від 5 квітня 2001 р., за якою було порушено кримінальну справу.

Під час досудового розслідування дії Б. та К. перекваліфіковано з ч. 2 ст. 368 КК в редакції, яка була чинною на час скоєння ними злочину, на ч. 3 ст. 368 КК в редакції від 7 квітня 2011 р. та пред'явлено їм за цим законом остаточне обвинувачення, з яким справа і надійшла до суду. За результатами розгляду справи суди першої та апеляційної інстанцій погодилися з такою кваліфікацією дій засуджених.

Вони наполягали на тому, що зазначений вище Закон відповідно до ч. 2 ст. 5 КК не має зворотної дії у часі.

На думку прокурора та засудженого Б., уточнивши судові рішення попередніх інстанцій щодо останнього, касаційний суд неправильно застосував кримінальний закон, оскільки кваліфікував його дії за ч. 3 ст. 368 КК у редакції від 11 червня 2009 р., яка передбачає відповідальність за одержання хабара за інших кваліфікуючих обставин, що йому не інкримінувалися.

Крім того, вказавши, що Б. і К. засуджуються відповідно за ч. 3 ст. 368 та ч. 2 ст. 368 КК в редакції закону від 11 червня 2009 р., касаційний суд залишив поза увагою той факт, що така редакція на час вчинення ними злочину вже не існувала у зв'язку з прийняттям Закону від 21 грудня 2010 р. № 2808-VI, яким зазначений раніше Закон від 11 червня 2009 р. визнано таким, що втратив чинність, і відбулося повернення до початкової редакції ст. 368 КК.

На підтвердження неоднакового застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь за аналогічних обставин заступник Генерального прокурора України та засуджений Б. послалися на ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 травня 2013 р., прийняту за результатами нового касаційного розгляду справи щодо Д.

Зазначеною ухвалою дії Д. перекваліфіковано з ч. 3 ст. 368 на ч. 2 ст. 368 КК в редакції Закону від 5 квітня 2001 р.

Заступник Генерального прокурора України у своїй заяві також послався на ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 квітня 2013 р. щодо Є. та Ш., якою змінено рішення попередніх інстанцій, постановлено вважати їх засудженими за ч. 2 ст. 368 КК в редакції від 5 квітня 2001 р., що діяла на час вчинення ними злочину.

Крім того, він та засуджений Б. на обґрунтування своєї позиції навели ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12 червня 2012 р. щодо К. В. та від 31 травня 2012 р. щодо Б. М., якими підтверджено правильність кваліфікації дій засуджених за ч. 2 ст. 368 КК в редакції від 5 квітня 2001 р., що була чинною на час скоєння ними злочинів.

Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України заслухала суддю-доповідача, пояснення прокурора про необхідність задоволення обох заяв, захисника, який підтримав заяву засудженого Б. (обоє просили скасувати оскаржувану ухвалу касаційного суду), а справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції, перевірила матеріали кримінальної справи та матеріали, додані до заяв, обговорила викладені в заявах доводи і дійшла висновку, що вони підлягають задоволенню з огляду на таке.

Обговоривши питання наявності підстав для перегляду ухвали Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 квітня 2013 р. за умовами та в порядку, передбаченими п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК 1960 р., Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України встановила, що суспільно небезпечні діяння, щодо яких касаційний суд постановив оскаржувану ухвалу та ухвали, що додані для порівняння, є подібними, а одні й ті самі норми закону про кримінальну відповідальність щодо цих діянь застосовані по-різному.

Предметом перегляду цієї справи була неоднакова позиція суду касаційної інстанції щодо чинності закону про кримінальну відповідальність у часі та його зворотної дії.

Згідно з ч. 2 ст. 4 КК злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 КК закон про кримінальну відповідальність, який скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності.

Висновок про правозастосування у цьому питанні сформовано в постанові Верховного Суду України від 14 березня 2013 р. у справі № 5-1кс13 щодо Д. Відповідно до зазначеного висновку, якщо новий закон про кримінальну відповідальність не пом'якшує кримінальну відповідальність і жодним чином не поліпшує становище особи, то він не застосовується.

У кримінальній справі щодо Б. та К. встановлено, що на час вчинення ними у лютому 2011 р. злочину, за який їх засуджено, була чинною редакція ст. 368 КК від 5 квітня 2001 р. Згідно з цією редакцією одержання хабара, поєданого з його вимаганням, службовою особою, яка займає відповідальне становище, за попередньою змовою групою осіб, що було інкриміновано Б. та К., утворює склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 368 КК. Санкція указаної норми передбачала покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років із позбавленням права обіймати посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Законом від 7 квітня 2011 р. № 3207-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» ст. 368 КК було доповнено частиною другою, якою встановлено відповідальність за одержання хабара у значному розмірі. Відповідно попередню нумерацію частин указаної статті було змінено з другої на третю та з третьої на четверту. Однак цей закон не скасовує злочинність діяння, за яке засуджено Б. та К., не пом'якшує кримінальну відповідальність та жодним іншим чином не поліпшує їх становище, і отже – не має зворотної дії у часі.

Незважаючи на зазначене, за результатами судового розгляду справи щодо Б. та К. суди першої та апеляційної інстанцій кваліфікували їхні дії за ч. 3 ст. 368 КК в редакції від 7 квітня 2011 р., хоча й не вказали на дату редакції статті в текстах судових рішень.

Уточнюючи судові рішення попередніх інстанцій щодо Б. та змінюючи ці рішення в порядку ст. 395 КПК 1960 р. щодо К., касаційний